

Középkötött talajok észszerű megművelése a gyakorlati háttér és a tudományos szemlélet egyesítésével

Zsár Ernő Tamás okl. növényorvos
Tabajd

Az Agrofórum 2014. februári számában az őszi szántások eredményeiről számoltam be, míg a 2016. márciusi kiadványban a tavaszi művelési eljárások lehetséges módjairól írtam. Jelen cikkemben a családi gazdaságom által művelt területekre koncentrálva kívánom röviden összegezni a mögöttünk álló őszi és téli „hagyatékát”, továbbá azt, hogy ezek tekintetében miképpen készülünk az első tavaszi talajművelésekre. Mindazonáltal nem tehetem meg a tisztelt olvasóval, hogy mintegy bevezetesként ne tegyek említést annak az összetett talajművelési szemlélet kialakulásának körülményeiről, amelyet képviselek.

Édesapám közlekedés-gépész végzettsége okán „csupán” 24 éve kezdte el teljes állásban a gazdálkodást, azaz folytatni felmenői munkásságát. Dr. Bódis László, az Agrofórum szerkesztőbizottságának elnökének sorait idézve: *„Itt maradtunk, hogy nap mint nap folytassuk a teremtés öröktől ránk ruházott feladatát: vessünk és arassunk. Lehet, hogy ez lenne létünk célja és értelme?!”*

Jómagam tehát gyermekkoromtól a föld és a jószág mellett éltem, 2011-től pedig Dr. Birkás Márta professzor ismereteit sajátíthattam el a gödöllői Szent István Egyetem falai között. Tanulmányaim első évében egy látásmódbeli különbség adódott a professzor asszony és Édesapám között abban a tekintetben, hogy el kell-e munkálni az őszi szántást. Mivel Édesapám mindig is nyitott volt az újdonságok kipróbálására, az Országos Tudományos Diákkonferenciára akkoriban készülő munkámhoz kísérletképpen elmunkáltuk néhány hektárnyi szántás felszínét már ősszel (1. kép). A következő év tavaszán az eredmények igazolták

1. kép Elmunkálatlan (balra) és egyemenetes simítással elmunkált őszi szántás (jobbra), Tabajd, 2012

2. kép Sekély siktárcsás szántáselmunkálás csapadékhiányos télen. Az ékgyűrűs henger a Campbell hengerhez hasonló felszínt alakít ki, Tabajd, 2014. január

3. kép Elmunkálatlan őszi szántás elővetemény kukorica után, mélyfekvésű termőhelyen. A jó időzítés és a korszerű eszköz révén csökkent a felület, ezáltal a párolgás mértéke, Tabajd, 2017. február

4. kép Elmunkálási „próba”. A talaj kissé ragadt a hengerre, két napot várni kellett. Ennél több várakozás ugyanakkor kiszáradt talajt eredményezett volna, Tabajd, 2016. március 19.

Dr. Birkás Márta meggyőződését, miszerint több nedvesség őrizhető meg az elmunkált szántás talajában. A számszerűsített előnyökön túlmenően az elmunkált őszi szántásnak köszönhetően érzékeltük az első tavaszi megmunkálás jobb minőségét.

Mivel Édesapámat azonnal meggyőzték az elmunkált szántás tapasztalatai, a következő években

többféle őszi szántás-elmunkálási módot is teszteltünk: az egymenetes Campbell hengeres tömörítést, illetve a sekély síktárcsás megmunkálást (ékgyűrűs hengerrel szerelt eszközzel). 2014-ben adódott alkalom januári eleji elmunkálásra is (2. kép). A tavasszal mért talajnedvesség-adatok eredményei ebben az esetben is igazolták az elmunkálás létjogosultságát.

A szántás őszi elmunkálására minden gazdálkodó próbálkozzon a saját körülményei között alkalmas módot és eszközt találni. *A mélyfekvésű és a dombos területek kivételével minden termőhelyen előnyt jelenthet az őszi elmunkálás.* Talajnedvesség-tartalom adatsoraim a korábbi években többször bizonyították, hogy *a legjobb őszi szántás-elmunkáló eszköz a szántással egymentesen üzemeltetett Campbell henger.*

Az eszköz – nedves, akár agyagos talajon is – csökkenti a szántás felszínét, aprítja a „szalonnahasábokat”. Ennek okán tavaszra több nedvesség marad a talajban, továbbá az elmunkálás jótékonyan hat a talaj állapotára is. Természetesen ennek az eszköznek a beszerzését nem mindenki engedheti meg magának – mi magunk sem vásároltunk. Ám sok esetben egyszerű, olcsó megoldásokkal is lehet jó eredményeket elérni a szántáselmunkálás terén (simítóvas, gyűrűshenger, külön menetes sekély elmunkálás).

Gazdaságunk szántóterületein gabonaféléket, kukoricát, olajnövényeket, lucernát, valamint zöldborsót termesztünk. *Az őszi alpművelés módját* (szántásos vagy forgatás nélküli) az elővetemény (akár öt évre visszamenőleg), *a talaj állapota és az időjárási viszonyok határozzák meg.* Mivel a (korai érécsoportú) kukorica a vetésterület csupán egyötöd részét foglalja el, a szántás sosem tolódik ki olyan kései időpontra, amikor a nedves körülmények ronthatják a művelés minőségét. Elővetemény gabonát követően, amennyiben adott tábla „előélete” nem kívánja meg a szántásos alpművelést, előnyt kap a kultivátorozás (0-25 cm mélységben).

2016 őszen kevés csapadék hullott térségünkben, a középkötött talajokat jó minőségben meg lehetett szántani. A szántás felszínét síktárcsával sekélyen elmunkáltuk. A mélyfekvésű területek kivétel képeznek ez alól, mivel normál (vagy csapadékos) tavasz esetén az őszi elmunkálás késlelteti az első tavaszi megmunkálás időpontját (3. kép), így a vetést is.

Korai tavaszodás esetén a szántás (akár elmunkált, akár elmunkálatlan) felszínét rugós simító lapsor-

ral szerelt hengerrel műveljük meg, majd vetés előtt kompaktorról vagy síktárcsával készítünk magágyat. Bár ez a technológia ellentmond a csökkentett menetszámú talajművelési rendszer elméletének, mindazonáltal a *talaj gyommag-készletének gyéritése és a talajkapillárisok megszüntetése* (tehát a nedvesség-megőrzés) szempontjából előnyt jelenthet. Amennyiben a tél kitart (mint 2013-ban), úgy az elmunkált szántások esetében csupán egymenetes magágykészítésre van szükség. Ősszel kultivátorozott táblák esetében egyszeri, vagy kétszeri síktárcsás művelés szükséges (szintén a kitavaszkodás idejének függvényében).

A borsót február végén, március elején kell vetni: a már ősszel elmunkálva szántott talaj egyszeri kombinátoros magágykészítést igényel, majd egy nap szikkadást követően kezdődhet a vetés. Szükség esetén a vetés felszínét is hengerrel zárjuk.

Mint ahogyan az számos korábbi publikációból is kiderült, a talajművelésben – hasonlóan a gazdálkodás más területeihez – fontos a kísérletező szemlélet, a folyton változó klimatikus körülményekhez való igazodás és a munkák lehetőség szerinti optimális időben való elvégzése. Mivel az elmúlt őszi és téli szűkölködött csapadékban, a termőréteg talajában a nedvesség maradéktalan megőrzésére a lehető legnagyobb mértékben szükséges törekedni. Tavasszal, amint a talaj állapota lehetővé teszi, munkáljuk el az őszi alpművelések felszínét, de kerüljük az alkalmasnál nedvesebb körülmények között végzett művelést (4. kép).

Fotó: A szerző felvételei

